

อานิสงส์ของการบริจาค “ไต”

ตามหลักพระพุทธศาสนา

พระเทพวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.

อธิการบดี มจร

องค์ประกอบพื้นฐานในชีวิตมนุษย์

ถามว่า “ชีวิตมนุษย์ประกอบด้วยอะไรบ้าง ? มีกี่ส่วน ?”

ชีวิตมนุษย์ประกอบด้วย (๑)รูป-ร่างพร้อมคุณลักษณะและอาการ (๒)เวทนา-ความรู้สึก สุข ทุกข์ ไม่สุขไม่ทุกข์ (๓)สัญญา-ความจำได้หมายรู้ (๔)สังขาร-การปรุงแต่งทางจิต (๕) วิญญาณ-ความรู้แจ้งอารมณ์ เรียกรวมว่า “ขันธ ๕” ซึ่งจะบอกว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในชีวิตมนุษย์ก็ได้ ในเรื่องนี้ ควรใช้คำว่า “องค์ประกอบพื้นฐานใน...” ไม่ควรใช้คำว่า “องค์ประกอบพื้นฐานของ...” เพราะคำว่า “ของ...” หมายถึงสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นของชีวิตมนุษย์ ส่วนคำว่า “ใน...” หมายถึงว่า ในชีวิตมนุษย์มีสิ่งหนึ่งที่เรียกว่า “ขันธ ๕” ดังกล่าวแล้ว

ขันธ ๕ นี้แบ่งโดยสรุปเป็น ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ องค์ประกอบส่วนที่เป็นรูป

(๑) องค์ประกอบหลักเรียกว่า มหาภูตรูป

-**ปฐวีธาตุ** ธาตุดิน ส่วนที่ละเอียดเรียกว่า ลักษณะ เช่น ความหยาบ ความแข็ง ลักษณะกินเนื้อที่ ส่วนที่หยาบซึ่งมีอยู่ในร่างกายมนุษย์นี้เรียกว่า สัมภาระ (ภาษาพระเรียกว่า อาการ ๒๐) ได้แก่ ผม(เกสา) ขน(โลมา) เล็บ(นขา) ฟัน(ทนต์) หนัง(ตโจ) เนื้อ(มังส) เอ็น(นหา) ฐ) กระดูก(อฐฐิ) เยื่อในกระดูก(อฐฐิมิณข) ม้าม(วฏก) หัวใจ(หทย) ตับ(ยกน) พังผืด(กิโถมก) **ไต(ปิหก)** ปอด(ปปฺผาส) ใส้ใหญ่(อนุต) ใส้เ็นย(อนุตคณ) อาหารใหม่(อุทริย) อาหารเก่า(กรีส) มันสมอง(มตฺถลฺล)ค)

นอกจากนี้ ธาตุดิน(ปฐวีธาตุ)ยังปรากฏในรูปแบบอื่นๆ อยู่ในที่ทั่วไปนอกร่างกายมนุษย์ เช่น ดินเหนียว ดินทราย ท่อนไม้ โลหะ หรือแม้กระทั่งแร่ธาตุต่างๆ ที่เป็นของแข็งก็นับเข้าในธาตุดินนี้เช่นกัน

-อาโปธาตุ ธาตุน้ำ ส่วนที่ละเอียดเรียกว่า ลักษณะ เช่น ความเอิบอาบ ความชื้น เปียก ความชุ่มซาบไป ส่วนที่หยาบซึ่งมีอยู่ในร่างกายมนุษย์นี้เรียกว่า สลัมภาระ (ภาษาพระเรียกว่า อาการ ๑๒) ดี(ปิตุต์) เสมหะ(เสมห) หนอง(ปุพฺพุ) เลือด(โลหิต) เหงื่อ(เสโท) มันทัน (เมโท) น้ำตา(อสุสุ) มันเหลว(วสา) น้ำลาย(เซโพ) น้ำมูก(สิงฆาณิกา) ไขข้อ(ลลิกา) น้ำมูตร (มุตฺต)

นอกจากนี้ ธาตุน้ำ(อาโปธาตุ)ยังปรากฏในรูปแบบอื่นๆ อยู่ในที่ทั่วไปนอกร่างกายมนุษย์ เช่น น้ำในแม่น้ำลำคลองต่างๆ น้ำฝน น้ำค้าง หรือแม้กระทั่งแร่ธาตุต่างๆ ที่เป็นของเหลว ก็นับเข้าในธาตุน้ำนี้เช่นกัน

รวมธาตุดิน(ปฐวีธาตุ)กับธาตุน้ำ(อาโปธาตุ)เข้าด้วยกันเรียกว่า อาการ ๓๒ เป็นบทที่คนโบราณภาคอีสานนิยมสวดในวันพระตอนเย็นว่า

อตฺถิ อิมฺสมิ กายเ เกสา โลมา นขา ทนฺตา ตโจ มํสํ นหารู อญฺฐิ อญฺฐิมิณฺขํ วกกํ
หทยํ ยกนํ กิโลมกํ **ปิทกํ** ปปฺพาสํ อนฺตํ อนฺตคฺคณํ อุกฺทริยํ กรีสํ ปิตฺตํ เสมหํ ปุพฺพุ โลหิตํ
เสโท เมโท อสุสุ วสา เซโพ สิงฆาณิกา ลลิกา มุตฺตํ มตฺถเก มตฺถลฺลจฺจํ¹

แปลว่า มีอยู่ในกายนี้ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เนื้อ เอ็น กระดูก เยื่อในกระดูก ม้าม หัวใจ ตับ พังผืด ไต ปอด ไข้ใหญ่ ไข้น้อย อาหารใหม่ อาหารเก่า น้ำดี น้ำเสลด น้ำเหลือง น้ำเลือด น้ำเหงื่อ น้ำมันชัน น้ำตา น้ำมันเหลว น้ำลาย น้ำมูก น้ำไขข้อ น้ำมูตร มันสมอง

-วาโยธาตุ ธาตุลม ส่วนที่ละเอียดเรียกว่า ลักษณะ เช่น ความเคลื่อนไหว ความโยกโคลง พลังขับเคลื่อนในร่างกาย พลังชีวิต ส่วนที่หยาบเรียกว่า สลัมภาระ หมายถึงลมในร่างกายมนุษย์ เช่น ลมพัดขึ้นข้างบน ลมพัดลงเบื้องล่าง ลมพัดไปตามตัว ลมในท้อง ลมในไส้

นอกจากนี้ ธาตุลม(วาโยธาตุ)ยังปรากฏในรูปแบบอื่นๆ อยู่ในที่ทั่วไปนอกร่างกายมนุษย์ เช่น ลมพัดตามปกติทั่วไป ลมพายุชนิดต่างๆ หรือแม้กระทั่งพลังเหวี่ยง(โมเมนตัม)ต่างๆ ในโลกก็นับเข้าในธาตุลมนี้เช่นกัน

-เตโชธาตุ ธาตุไฟ ส่วนที่ละเอียดเรียกว่า ลักษณะ เช่น ความร้อน ความอุ่น ความเย็น ส่วนที่หยาบเรียกว่า สลัมภาระ เช่น ไฟในร่างกายทำหน้าที่ย่อยอาหาร ไฟให้อวัยวะในร่างกายเติบโตแก่กล้าหรือแก่คร่ำคร่า

¹บทสวดนี้ คนโบราณในภาคอีสานนิยมใช้เป็นคาถาสกยารักษาโรค

นอกจากนี้ ธาตุไฟ(เตโชธาตุ)ยังปรากฏในรูปแบบอื่นๆ อยู่ในที่ทั่วไปนอกร่างกายมนุษย์ เช่น ไฟที่เตาไฟ ไฟไหม้ป่า กระแสไฟแฝงสถิตในที่ต่างๆ แสงอาทิตย์ หรือแม้กระทั่งแร่ธาตุต่างๆ ที่มีลักษณะร้อน มีคุณสมบัติเผาไหม้ก็นับเข้าในธาตุไฟนี้เช่นกัน

(๒) องค์ประกอบรองเรียกว่า อุปาทายรูป

รูปที่เป็นองค์ประกอบรองนี้ ภาษาพระเรียกว่า “อุปาทายรูป” แปลว่า รูปอาศัย หมายถึง อาศัยองค์ประกอบหลัก(มหาภูตรูป) มีลักษณะเชิงรูปธรรมก็มี เช่น ตา หู จมูก ลิ้น กาย มีลักษณะเชิงอารมณ์²ก็มี เช่น รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสทางกาย มีลักษณะเชิงสภาวะก็มี เช่น ความเป็นหญิง ความเป็นชาย ความอ่อน ความแข็ง เป็นกิริยาอาการก็มีเช่น ความเคลื่อนไหวทางกาย ความเคลื่อนไหวทางวาจา

รูปส่วนที่องค์ประกอบรองนี้ อาศัยรูปที่เป็นองค์ประกอบหลักอยู่ ถ้าไม่มีรูปที่เป็นองค์ประกอบหลัก รูปที่เป็นองค์ประกอบรองก็มีไม่ได้ จึงชื่อว่า “อุปาทายรูป”

องค์ประกอบส่วนที่เป็นรูปทั้ง ๒ ประการเหล่านี้(มหาภูตรูปและอุปาทายรูป) เพื่อให้เข้าใจง่าย จะเรียกว่าเป็นองค์ประกอบภายนอกก็ได้ โดยเฉพาะองค์ประกอบหลัก(คือมหาภูตรูป)นั้น เจริญเติบโตได้ด้วยกรกินอาหารที่เป็นค่าๆ(กวจิณการาหาร) มีการชำระธาตุทรมไปตามอายุขัย เมื่อชำระธาตุทรมก็บำรุงให้อยู่ในสภาพดีได้ มีการแตกหักเมื่อถูกกระทบกระทั่ง มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไปเป็นธรรมดา อยู่ภายใต้กฎไตรลักษณ์คือ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตามีเกิด แก่ เจ็บตายเป็นธรรมดา เมื่อตาย³ก็เอาไปฝังหรือเอาไปเผาตามประเพณีทางศาสนา ถูกฝังเนาเปื้อนฝังไปตามกาลเวลา หรือถูกเผาเป็นเถ้าถ่านเหลือแต่ซากอยู่บนพื้นโลกนี้ ไม่ได้ตามไปเกิดในภพหน้าชาติหน้า

ส่วนที่ ๒ องค์ประกอบส่วนที่เป็นนาม

(๑) องค์ประกอบหลักเรียกว่า จิต

---

²คำว่า “อารมณ์” ในที่นี้ หมายถึงสิ่งที่ตาเห็น(รูป) สิ่งที่หูได้ยิน(เสียง) สิ่งที่จมูกได้กลิ่น(กลิ่น) สิ่งที่ลิ้นได้ลิ้ม(รส) และสิ่งที่กายได้สัมผัส(สัมผัสทางกาย)

³คำว่า “ตาย” ในที่นี้ หมายถึงการตายของคนสัตว์ สิ่งมีชีวิตทั้งหลาย ที่เราทั้งหลายเชื่อว่า เมื่อตายแล้วจะไปเกิดในภพใหม่ชาติใหม่ เรียกการตายแบบนี้ว่า “สมมติมรณะ” ที่นิยมพูดกันว่า “เกิด แก่ เจ็บ ตาย”

จิต⁴ทำหน้าที่ ๑๔ อย่าง กล่าวเฉพาะหน้าที่หลัก ๘ อย่าง ประกอบด้วย (๑)รับรู้/รู้แจ้ง อารมณ์ทางมโนทวาร เรียกว่า มโนวิญญาณ (๒)รับรู้/รู้แจ้งอารมณ์ทางตา เรียกว่า จักขุวิญญาณ (๓)รับรู้/รู้แจ้งอารมณ์ทางหู เรียกว่า โสตวิญญาณ (๔)รับรู้/รู้แจ้งอารมณ์ทางจมูก เรียกว่า ฆานวิญญาณ (๕)รับรู้/รู้แจ้งอารมณ์ทางลิ้น เรียกว่า ชิวหาวิญญาณ (๖)รับรู้/รู้แจ้ง อารมณ์ทางกาย เรียกว่า กายวิญญาณ (๗)ทำหน้าที่เคลื่อนจากภพเก่า เรียกว่า จุติจิต (๘) หน้าที่เกิดในภพใหม่ เรียกว่า ปฏิสนธิจิต

เวลาที่จิตทำหน้าที่เกิดในภพใหม่(ปฏิสนธิจิต)นี้แหละ เรียกตามภาษาพระพุทธศาสนา ว่า “กายมโนษย์” เช่น ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๓ ว่า “ภิกษุจงใจพรากกายมโนษย์จากชีวิต หรือ แสวงหาตัดพรากกายมโนษย์จากชีวิต เป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้”

คำว่า “กายมโนษย์” ในที่นี้ คือจิตดวงแรก(ปฐมจิต) ซึ่งหมายถึงปฏิสนธิจิตนั่นเอง

ถามว่า “เพราะเหตุไร จึงเรียกว่า กายมโนษย์?”

ที่ท่านเรียกอย่างนั้น เพราะจิตเมื่อทำหน้าที่เกิดในภพใหม่(ปฏิสนธิจิต)ย่อมมีคุณสมบัติ พิเศษมากกว่าจิตเมื่อทำหน้าที่อย่างอื่น นั่นก็คือว่า “จิตดวงแรก(ปฐมจิต-ปฏิสนธิจิต)” นี้ หมายถึงชีวิตมนุษย์ทั้งชีวิต ประกอบด้วยคุณสมบัติที่พร้อมจะเจริญเติบโตเป็นอวัยวะส่วนต่างๆ ในร่างกายมนุษย์ไม่ได้หมายความว่าเฉพาะองค์ประกอบฝ่ายนามในส่วนที่เป็นจิตเท่านั้น

ถามว่า “ข้อนี้มีลักษณะเหมือนกับอะไร?”

เหมือนกับเมล็ดพันธุ์พืชต่างๆ เช่น เมล็ดมะม่วง เมล็ดขนุน มีคุณสมบัติพร้อมที่จะงอก เป็นลำต้น กิ่งก้าน ใบ และก่อดอกออกผล เมื่อเรานำไปปลูกย่อมจะงอกงามเป็นกิ่งก้านใบและ ทำยที่สุดก็ออกดอกออกผล

(๒)องค์ประกอบรองเรียกว่า เจตสิก

“เจตสิก” คือธรรมชาติที่ประกอบด้วยจิต อากาหรือคุณสมบัติต่างๆ ของจิต เช่น ความ โลก ความโกรธ ความหลง ศรัทธา เมตตา สติ ปัญญา เป็นต้น

องค์ประกอบส่วนที่เป็นนามทั้ง ๒ ประการเหล่านี้(จิตและเจตสิก) เพื่อให้เข้าใจง่าย จะ เรียกว่าเป็นองค์ประกอบภายในก็ได้ โดยเฉพาะองค์ประกอบหลัก(คือจิต)นั้น เจริญเติบโตได้

---

⁴คำว่า “จิต” ในที่นี้ หมายถึง ธรรมชาติที่รู้อารมณ์ สภาพที่นึกคิด ความคิด ที่เรานิยมเรียกว่า “ใจ” ภาษาพระ พุทธศาสนานิยมใช้คำว่า “วิญญาณ” เป็น ๑ ในขั้น ๕ คำว่า “ใจ” ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงหัวใจที่เป็นก้อนเนื้อ แต่เป็น องค์ประกอบในชีวิตส่วนที่เป็นนามธรรม มีความยิ่งใหญ่เกินกว่าที่เราเข้าใจมากนัก

ด้วยการเสพ(กิน)อาหารที่เป็นนามธรรม⁵ ไม่มีการชำรุดทรุดโทรมไปตามอายุขัย ไม่มีการแตกหัก มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไปตามเหตุปัจจัย อยู่ภายใต้กฎไตรลักษณ์คือ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา แต่ไม่มีการเกิด แก่ เจ็บตายเหมือนองค์ประกอบส่วนที่เป็นรูป เมื่อร่างกายตายแล้วถูกนำไปฝังหรือถูกนำไปเผาก็ไม่เน่าเปื่อยผุพัง หรือไม่ได้ถูกเผาเป็นเถ้าถ่านเหมือนกับร่างกาย แต่กลับทำหน้าที่สืบต่อไป นั่นคือทำหน้าที่ไปเกิดในภพใหม่ชาติใหม่

ความสำคัญและคุณภาพของอวัยวะในร่างกายมนุษย์ (องค์ประกอบพื้นฐานส่วนที่เป็นรูป-มหาภูตรูป)

อวัยวะส่วนต่างๆ ในร่างกายมนุษย์ซึ่งเป็นองค์ประกอบฝ่ายรูป(มหาภูตรูป) มีความสำคัญและคุณภาพแตกต่างกัน อาจแบ่งได้เป็น ๒ ระดับ ดังนี้

ความสำคัญและคุณภาพระดับที่ ๑ เช่น หนัง(ตโจ) เนื้อ(มังส) เอ็น(นหฺรฺ) กระดูก(อฏฐี) เยื่อในกระดูก(อฏฐิมิภุข) หัวใจ(หทย) ตับ(ยกน) **ไต(ปิหก)** ปอด(ปปฺผาส) ใส้ใหญ่(อนตุ) ใส้เล็ก(อนตุคฺคณ) ม้ามสมอง(มตฺถลฺลฺก)

ความสำคัญและคุณภาพระดับที่ ๒ เช่น ผม(เกสา) ขน(โลมา) เล็บ(นขา) ฟัน(ทนต์) ม้าม(วุก) พังผืด(กิโลมก) อาหารใหม่(อุทริย) อาหารเก่า(กรีส)

หลักฐานที่แสดงความสำคัญและคุณภาพของอวัยวะแต่ละส่วนในร่างกายมนุษย์ พอจะเห็นได้จากเรื่องของมังสชาติก ดังนี้

บุตรเศรษฐีกรุงพาราณสี ๔ คนกำลังนั่งสนทนากัน ณ ที่ทางสี่แพร่งแห่งหนึ่ง เห็นนายพรานขับเกวียนบรรทุกเนื้อผ่านมา อยากจะได้เนื้อ คนที่หนึ่งจึงเข้าไปหาเขากล่าวว่า “เฮี้ยพราน จงให้ชิ้นเนื้อแก่เรา”

พรานตอบว่า “เพื่อนยาก ธรรมดาผู้จะขออะไร ๆ จากคนอื่น ควรพูดให้น่ารัก ท่านจักได้ชิ้นเนื้อเหมาะสมกับวาจาที่ท่านพูด ท่านเป็นผู้ขอเนื้อ คำพูดของท่านหยาบจริง ๆ เช่นกับเนื้อพังผืด นี้เพื่อน ข้าพเจ้าให้เนื้อพังผืดแก่ท่าน” ได้ให้ชิ้นพังผืดที่ไม่มีรสชาติ

---

⁵“อาหารที่เป็นนามธรรม” ในที่นี้ หมายถึง (๑)ผัสสะ-การปฏิสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ (๒)มโนสัญญาเจตนา-ความจงใจ (๓)วิญญาณ-การรับรู้เสพเสวยปรากฏการณ์

ต่อจากนั้น คนที่สองถามคนที่หนึ่งว่า “ท่านพูดอย่างไรจึงได้ฟังผิดมา” เมื่อทราบสาเหตุที่ได้ฟังผิดมาเพราะพูดคำว่า “เฮ้ย” จึงเดินเข้าไปหานายพราน กล่าวว่า “พี่ชาย ให้เนื้อแก่ฉันสักหนึ่งชิ้นเถิด”

นายพรานตอบเขาว่า “ท่านจะได้เนื้อพอสมควรแก่คำพูดของท่าน คำว่า พี่ชาย น้องชาย พี่สาว น้องสาว เป็นเช่นกับอวัยวะของมนุษย์ คำพูดของท่านเช่นกับอวัยวะ นี้เพื่อน ข้าพเจ้าให้เนื้อล้วน ๆ แก่ท่าน” ได้ให้เนื้อล้วน ๆ ให้แก่บุตรเศรษฐีคนที่สอง

บุตรเศรษฐีคนที่สาม ทราบสาเหตุที่คนที่สองได้เนื้อล้วน ๆ มาเพราะพูดคำว่า “พี่ชาย น้องชาย พี่สาว น้องสาว” จึงเดินเข้าไปหานายพรานพร้อมกับกล่าวว่า “พ่อ ให้เนื้อแก่ฉันสักหนึ่งชิ้นเถิด”

นายพรานตอบว่า “ท่านจะให้ชิ้นเนื้อพอสมควรแก่ถ้อยคำของท่าน เมื่อลูกเรียกว่าพ่อ ใจพ่อก็หวั่นไหว คำพูดของท่านเช่นกับเนื้อหัวใจ นี้เพื่อน ข้าพเจ้าให้เนื้อหัวใจแก่ท่าน” ได้ให้เนื้ออย่างดีพร้อมทั้งเนื้อหัวใจ

คนที่สี่ ทราบสาเหตุที่คนที่สามได้เนื้อหัวใจมาเพราะพูดคำว่า “พ่อ” จึงเข้าไปหานายพรานพร้อมกับพูดว่า “เพื่อน ให้เนื้อแก่ฉันสักชิ้นหนึ่งเถิด”

นายพรานตอบว่า “ท่านจักได้เนื้อพอเหมาะสมควรแก่คำพูดของท่าน ในบ้านของผู้ใดไม่มีเพื่อน บ้านนั้นเป็นเช่นกับป่า คำพูดของท่านเช่นกับสมบัติทั้งหมด นี้เพื่อน ข้าพเจ้าให้เนื้อทั้งหมดแก่ท่าน” ได้มอบเนื้อทั้งหมดให้

ขาดกนี้พอเป็นหลักฐานทำให้ทราบว่า อวัยวะต่างๆ ในร่างกายมนุษย์นั้นมีความสำคัญและคุณภาพแตกต่างกัน

“ไต” เป็นอวัยวะที่จัดอยู่ในองค์ประกอบฝ่ายรูป อยู่ในกลุ่มปฐวีธาตุ เป็นองค์ประกอบฝ่ายรูปที่สำคัญยิ่งต่อชีวิตมนุษย์ เพราะทำหน้าที่สำคัญหลายอย่างในร่างกายของมนุษย์ ไตเปรียบเสมือนเครื่องกรองชนิดพิเศษที่มีความมหัศจรรย์และมีจำเป็นอย่างมากในการดำรงชีวิตคอยทำหน้าที่ขับของเสียและสารเคมีส่วนเกินออกจากร่างกาย

หน้าที่สำคัญอันสำคัญยิ่งของไต คือ การสร้างปัสสาวะซึ่งจะช่วยขับของเสียที่เกิดจากการเผาผลาญสารอาหารต่างๆ และช่วยในการรักษาความปกติของน้ำและเกลือแร่ในร่างกาย นอกจากนี้ไตยังมีหน้าที่ในการสร้างสารที่ควบคุมความดันโลหิต และสารที่ช่วยกระตุ้นการสร้างเม็ดเลือดแดง ดังนั้นเมื่อไตทำงานน้อยลงมักเกิดปัญหาความดันโลหิตสูงและโลหิตจางร่วม

ด้วย⁶ จึงถือว่าไตเป็นอวัยวะสำคัญและมีคุณภาพสูง ทำหน้าที่คัดกรองของเสียแล้วขับออกไปจากร่างกาย ทำหน้าที่สร้างเครื่องมือซึ่งจะทำให้เกิดภูมิคุ้มกันในร่างกาย

อานิสงส์ของการบริจาคไต

“บริจาค” แปลว่า การสละ แม้จะมีความหมายกว้างกว่าคำว่า “ทาน” (ซึ่งแปลว่า การให้) แต่ก็ใช้แทนกันและกันได้ ตามหลักการบำเพ็ญธรรมของพระโพธิสัตว์(ซึ่งก็คือหลักพระพุทธศาสนานั้นเอง) การสละหรือการให้นี้มี ๓ ระดับ คือ (๑)ระดับต้นเรียกว่า ทานบารมี (๒)ระดับกลางเรียกว่า ทานอุปบารมี (๓)ระดับสูงเรียกว่า ทานปรมัตถบารมี

นัยแห่งการสละทั้ง ๓ ระดับ พอจะอธิบายให้เห็นภาพได้จากพุทธภาษิตนี้

จเซ ธนํ องฺควรสฺส เหตุ

องฺคํ จเซ ชีวิตํ รกฺขมาโน

องฺคํ ธนํ ชีวิตญฺจาปี สพฺพํ

จเซ นโร ธมฺมมนุสฺสสรุโต

พึงสละทรัพย์เพื่อรักษาอวัยวะ เมื่อรักษาชีวิตพึงสละอวัยวะ

เมื่อคำนึงถึงธรรม พึงสละอวัยวะ ทรัพย์ และแม้ชีวิต ทุกอย่าง

-การสละทรัพย์สมบัติ จัดเป็นระดับทานบารมี

-การสละอวัยวะ เลือดเนื้อ จัดเป็นระดับทานอุปบารมี

-การสละชีวิต จัดเป็นระดับทานปรมัตถบารมี

การบริจาคไตจัดเป็นทานอุปบารมี เป็นการสละระดับกลางซึ่งสูงกว่าระดับปกติธรรมดาทั่วไป เป็นสิ่งที่ทำได้ยากเช่นกัน ที่สำคัญก็คือ “ไต” ถือว่ามีความสำคัญและคุณภาพพระระดับที่ ๑ ดังที่กล่าวมาแล้ว

การบริจาคไตจึงถือว่าเป็นการบริจาคสิ่งที่ดีเลิศประเสริฐที่สุด พระพุทธศาสนาถือว่า “ผู้ให้สิ่งที่ดีเลิศ ย่อมได้รับสิ่งที่ดีเลิศตอบแทน” ดังพุทธภาษิตในมณฑปทนายีสสูตร ว่า

มณฑปทนายี ลภเต มนابق

---

⁶น่าจะตรงกับที่นักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาครั้งโบราณบอกว่า “ทำหน้าที่จัดสรรอาหารที่มนุษย์กินกินเข้าไป(กวฬิงการหาร) โดยจัดแบ่งเป็น ๕ ส่วนคือ (๑)เป็นอาหารพยาธิ (๒)เป็นบัสสวะ (๓)เป็นอุจจาระ (๔)เป็นสารอาหาร (๕)เป็นถ้ำถ่าน”

อคุศลสุส ทาตา ลภเต ปุณคัค

วรสุส ทาตา วรลาภี จ โหติ

เสฏฐนุทโท เสฏฐมูเปติ สุณัน

ผู้ให้ของชอบใจ ย่อมได้ของชอบใจ ผู้ให้ของเลิศ ย่อมได้ของเลิศ

ผู้ให้ของดี ย่อมได้ของดี ผู้ให้สิ่งที่ประเสริฐ ย่อมเข้าถึงฐานะอันประเสริฐ

ถามว่า “การบริจาคใด จะได้รับอานิสงส์ที่เป็นรูปธรรมชัดเจนอะไรบ้าง ?”

ในเบื้องต้น ต้องย้อนกลับไปดูบทบาทหน้าที่ของไตดังที่กล่าวมาแล้ว ถามว่า “ไตมีบทบาทหน้าที่อะไรบ้างในร่างกายของเรา ?” เมื่อบริจาคไตแล้ว อานิสงส์ที่ผู้บริจาคจะได้รับเป็นการตอบแทน ย่อมจะมีดังนี้

(๑) **ไตเป็นเหมือนเครื่องกรองชนิดพิเศษในร่างกายมนุษย์**

ชีวิตของเราทั้งหลาย อยู่ในสภาพแวดล้อมที่สุมเสียดตลอดเวลา เป็นความสุมเสียดอาจเกิดจากภัยพิบัติธรรมชาติ เกิดจากยาเสพติด เกิดจากคนไม่ดี เป็นต้น ผู้บริจาคไตซึ่งเป็นเหมือนเครื่องกรองชนิดพิเศษในร่างกายมนุษย์ย่อมจะมีเครื่องกรองประจำชีวิต คอยทำหน้าที่คัดกรองสิ่งที่ไม่ดีเหล่านี้ไม่ให้เข้ามาในชีวิต “เครื่องกรอง” ในที่นี้อาจจะอยู่ในรูปแบบต่างๆ เช่น กัลยาณมิตรที่คอยให้คำตักเตือนสั่งสอน พ่อแม่พี่น้องที่คอยให้สติเตือนใจ หรือแม้กระทั่งจิตใจที่เข้มแข็งของเราเองก็ถือเป็นเครื่องกรองไม่ให้สิ่งไม่ดีดงามเข้ามาในชีวิต

(๒) **ไตทำหน้าที่ขับของเสียและสารเคมีส่วนเกินออกจากร่างกาย**

เมื่อคัดกรองสิ่งที่ไม่ดีไม่ให้เข้ามาสู่ชีวิตแล้ว อาจจะมีสิ่งที่ไม่ดีซึ่งหลงเหลืออยู่ในชีวิต หรือบางอย่างเมื่อก่อนดีแต่ต่อมาอาจเปลี่ยนสภาพเป็นสิ่งที่ไม่ดี ผู้บริจาคไตซึ่งทำหน้าที่ขับของเสียและสารเคมีส่วนเกินออกจากร่างกาย ย่อมจะมีเครื่องมือขับไล่สิ่งที่ไม่ดีเหล่านี้ออกไปจากชีวิต “เครื่องมือ” ในที่นี้อาจจะหมายถึงสติปัญญาความรู้ของเราเองที่จะรู้ว่าอะไรเหมาะสมอะไรไม่เหมาะสมกับชีวิตเรา หรือหมายถึงกัลยาณมิตรที่คอยช่วยเหลือเราให้พ้นภัยพิบัติ

(๓) **ไตทำหน้าที่สร้างปัสสาวะ ซึ่งจะช่วยขับของเสียที่เกิดจากการเผาผลาญอาหารต่างๆ ออกจากร่างกาย**

ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ปุถุชนคนมีกิเลสทั้งหลาย มีความไม่ดีอยู่หลายรูปแบบเกิดขึ้นตลอดเวลา เช่น การแก่งแย่งทะเลาะกัน ความล้มเหลวจากการประกอบธุรกิจ เหล่านี้ล้วนเกิดจากกิเลสภายในจิตใจของเราเอง เกิดจากความโลภ(โลภะ)ก็ดี เกิดจากความโกรธ(โทสะ)ก็มี เกิดจากความหลง(โมหะ)ก็มี ผู้บริจาคไตซึ่งทำหน้าที่สร้างปัสสาวะซึ่งจะช่วยขับของ

เสียที่เกิดจากการเผาผลาญอาหารต่างๆ ออกจากร่างกาย ย่อมมีกลไกในชีวิตที่จะสร้างพลังจิตฝ่ายบวกมาช่วยขั้บสิ่งที่ไม่ดีอันเกิดจากความโลภ ความโกรธ ความหลงของเราเอง

(๔) ไตทำหน้าที่รักษาความปกติของน้ำและเกลือแร่ในร่างกาย

ชีวิตของเราทั้งหลายมีทั้งความดีและความไม่ดีรวมอยู่ด้วยกัน⁷ ชีวิตประจำวันของเรามีสุขบ้างทุกข์บ้างคละเคล้าปะปนกันไปเป็นเรื่องปกติธรรมดา ชีวิตยังดำเนินต่อไปได้ตามปกติ ที่เป็นเช่นนี้เพราะความดีกับความไม่ดีอยู่ภาวะสมดุลกัน เมื่อใดก็ตามที่ความดีมากกว่าเหลือล้นจนบรรลู่เป็นพระอรหันต์ เราทั้งหลายก็ไม่ได้มาเกิดเป็นมนุษย์อยู่บนโลกนี้ เมื่อใดก็ตามที่ความไม่ดีมากกว่าเหลือล้น เราทั้งหลายก็ไม่ได้มาเกิดอยู่บนโลกนี้เหมือนกัน ผู้บริจาคไตซึ่งทำหน้าที่รักษาความปกติของน้ำและเกลือแร่ในร่างกาย ย่อมได้รับอานิสงส์คือมีกลไกที่จะช่วยปรับความสมดุลในชีวิตให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่น

(๕) ไตทำหน้าที่สร้างสารที่ควบคุมความดันโลหิต

พระพุทธศาสนามีบทสวดที่คอยเตือนสติอยู่เสมอว่า “สงฺขิตฺเตน ปญฺจุปฺปาทานกฺขนฺธา ทุกฺขา” แปลว่า โดยสรูป กองอันเป็นที่ยึดมั่นถือมั่น ๕ อย่างเป็นทุกข์ หมายถึงขันธ์ ๕ (คือชีวิต)นี้แหละคือทุกข์ เป็นทุกข์โดยธรรมชาติ ดังนั้น เราทั้งหลายจึงมีความกดดันหรือมีความเครียดอยู่ตลอดเวลา เพราะปัญหาหลากหลายรูปแบบ ผู้บริจาคไตซึ่งทำหน้าที่สร้างสารที่ควบคุมความดันโลหิต ย่อมได้รับอานิสงส์คือมีกลไกที่จะช่วยสร้างพลังจิตฝ่ายบวกเพื่อลดความกดดันหรือความเครียด

(๖) ไตทำหน้าที่สร้างสารที่ช่วยกระตุ้นการสร้างเม็ดเลือดแดง

คำว่า “ปาณะ” แปลว่า ลมหายใจ หมายถึงชีวิตของสัตว์โลก สาเหตุที่พระพุทธศาสนาใช้คำว่า “ปาณะ” เพื่อหมายถึงชีวิตก็เพราะลมมีความสำคัญต่อชีวิต ชีวิตมีอยู่ได้เพราะลมเข้า-ออกในร่างกาย ไตทำหน้าที่สร้างสารที่ช่วยกระตุ้นการสร้างเม็ดเลือดแดง เพื่อให้เม็ดเลือดแดงไปทำหน้าที่ส่งถ่ายออกซิเจนไปเลี้ยงเซลล์ต่างๆ ทั่วร่างกาย ทำให้กลไกภายในร่างกายเกิดพลังขับเคลื่อนได้ ผู้บริจาคไตย่อมได้รับอานิสงส์คือมีพลังชีวิตมหาศาล เปี่ยมล้นด้วยพลังจากธรรม ๔ ประการ คือ (๑)ฉันทะ-ความใฝ่ใจรักที่จะทำอยู่เสมอ (๒)วิริยะ-ความเข้มแข็งอดทนไม่

⁷ “ความดี” ในที่นี้ หมายถึง กุศลเจตสิก-คุณสมบัติฝ่ายดีงามของจิต เช่น สัทธา-ความเชื่อ, สติ-ความระลึกได้, หิริ-ความละอายต่อบาป ส่วน “ความไม่ดี” หมายถึงอกุศลเจตสิก-คุณสมบัติฝ่ายไม่ดีงามของจิต เช่น โลภะ-ความโลภ, โทสะ-ความโกรธ, โมหะ-ความหลง, อิศสา-ความริษยา, มานะ-ความถือตัว, ทิฏฐิ-ความเห็นผิด

ทอดถอย (๓)จิตตะ-ความมุ่งฝักใฝ่อุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ (๔)วิมังสา-ความหมั่นพิจารณาไตร่ตรอง
ตรวจสอดแก้ไขปรับปรุง มีผลให้ทำงานสุจริตยุติธรรมประสบความสำเร็จทุกประการ และชีวิต
มีความกระชุ่มกระชวยอยู่ได้นาน

ข้อความสรุปที่น่าจะครอบคลุมคือ ไตทำหน้าที่สร้างภูมิคุ้มกันองค์ประกอบส่วนที่เป็น
รูป(มหาภูตรูป)ในชีวิตมนุษย์ ผู้บริจาคไตยอมได้รับอันตรายอันประเสริฐคือมีภูมิคุ้มกันชีวิต ทั้ง
ป้องกันไม่ให้สิ่งไม่ดีงามเข้ามาในชีวิตและกำจัดผลก่อดันสิ่งที่ไม่ดีที่มีอยู่ในชีวิตอยู่แล้วให้ออกไป
จากชีวิต

การบริจาคอวัยวะกับการเวียนว่ายตายเกิด

(๑)บริจาคอวัยวะในชาตินี้

จะมีผลทำให้เกิดเป็นคนมีอวัยวะไม่สมบูรณ์ในชาติหน้าหรือไม่ ?

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ผม(เกสา) ขน(โลมา) เล็บ(นขา) ตับ(ยกน) พังผืด(กิโลมก) ไต(ปีหก)
ปอด(ปปผาส) ใส้ใหญ่(อนุด) เป็นต้น จัดเป็นองค์ประกอบภายนอก มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ดับไป
ตามกาลเวลา เมื่อชำรุดทรุดโทรมก็บำรุงให้อยู่ในสภาพดีได้ เมื่อถึงคราวชีวิตล้มหายตายลงก็
เอาไปฝังหรือเอาไปเผาตามประเพณีทางศาสนา ถูกเผาเป็นเถ้าถ่าน หรือถูกฝังเนาเปื่อยผุพังไป
ตามกาลเวลา อวัยวะทั้งหลายเหล่านี้ไม่ได้ตามไปในภพหน้าหรือในภพใหม่ชาติใหม่ ส่วนที่เป็น
องค์ประกอบภายในคือจิต นั่นคือปฏิสนธิจิตเท่านั้นที่จะทำหน้าที่⁸ไปเกิดในภพใหม่ชาติใหม่

ถามว่า “อวัยวะที่จะเกิดมีในภพใหม่ชาติใหม่ได้มาจากไหน ถ้าไม่ได้เอาไปจากชาตินี้ ?”

คำถามนี้ตอบได้โดยการอธิบายและเปรียบเทียบ ดังนี้

ประการที่ ๑ อธิบายได้ว่า ในชีวิตของเรา มีจิตดวงหนึ่งทำหน้าที่เป็นองค์รักษาสืบต่อภพ
ชาติเรียกว่า “ภวังคจิต” โบราณจารย์บางท่านเรียกว่า “จิตเดิมแท้” ทำหน้าที่เก็บสะสมพลังที่
เกิดจากกายกรรม วาจกรรม มโนกรรม ทุกกิจที่ทำ ทุกคำที่พูด ทุกเรื่องที่คิดย่อมเกิดผลทั้งสิ้น
และผลเหล่านี้ไม่สูญหายไปไหน จะถูกเก็บสะสมไว้ในภวังคจิตหรือจิตเดิมแท่นี้ นานวันเข้า

---

⁸ ในที่นี้ ต้องใช้คำว่า “ทำหน้าที่ไปเกิดในภพใหม่” มิเช่นนั้นจะทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่า “เมื่อมนุษย์ตายลง สิ่ง
ที่จะไปเกิดในภพใหม่ชาติใหม่คือ จิต” เพราะการเข้าใจอย่างนี้เป็นการบอกว่า “จิต” เทียงแท้เป็นอัตตา เมื่อร่างดับสูญสลาย
จิตก็ต้องลอยไปเกิดในภพใหม่ชาติใหม่ ซึ่งหลักพระพุทธศาสนาไม่ได้หมายถึงอย่างนั้น แต่หมายถึงว่า “จิต” ทำหน้าที่ไป
เกิดในภพใหม่ชาติใหม่ ตามเหตุตามปัจจัย จิตไม่ได้เป็นอัตตาถาวร

กลายเป็นพลังมหาศาล ที่พร้อมจะสร้างสรรค์ก่อให้เกิดอะไรก็ได้ตามความจำเป็นและตามเหตุปัจจัย เมื่อถึงคราวที่ภวังคจิตนี้ทำหน้าที่ปฏิสนธิจิต(การเกิดในภพใหม่) มนุษย์มีความจำเป็นต้องมีอาการ ๓๒ มีผม ขน เล็บ ฟันเป็นต้นดังกล่าวแล้ว และเหตุปัจจัยที่จะทำให้เกิดอาการ ๓๒ คือธาตุดิน(ปฐวีธาตุ)และธาตุน้ำ(อาโปธาตุ)ก็มีพร้อม อวัยวะทั้งหลายที่เรียกว่าอาการ ๓๒ ก็ถูกปรุงแต่งสร้างสรรค์ขึ้นมา ในเรื่องนี้ โบราณจารย์บางท่านบอกว่า “อวัยวะที่เกิดขึ้นในภพใหม่ชาติใหม่แต่ละครั้ง เกิดจากรอยประทับ(Impressions-แม่พิมพ์หรือแบบ ?) ที่ติดมาพร้อมกับปฏิสนธิจิตแล้วไปผนวกเข้ากับองค์ประกอบอีก ๒ ส่วนคือ (๑)ความโน้มโน้ม (Tendencies) และ(๒)ลักษณะเฉพาะ(Character)ที่ได้รับจากบิดา(Sperm) มารดา(Ovum Cell)ในภพใหม่ชาติใหม่

ประการที่ ๒ เปรียบเทียบได้ว่า จิตเมื่อจะทำหน้าที่เกิดในภพใหม่(ปฏิสนธิจิต)ย่อมมีคุณสมบัติพิเศษมากกว่าจิตเมื่อทำหน้าที่อย่างอื่น เป็นจิตประกอบด้วยคุณสมบัติที่พร้อมจะสร้างสรรค์สิ่งอันเจริญเติบโตเป็นอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายมนุษย์ เหมือนกับเมล็ดพันธุ์พืชต่างๆ เช่น เมล็ดมะม่วง เมล็ดขนุน ซึ่งมีคุณสมบัติพร้อมที่จะงอกเป็นลำต้น กิ่งก้าน ใบ และกอดอกออกผล เมื่อนำไปปลูกย่อมจะงอกงามเป็นกิ่งก้านใบและทำยที่สุดก็ออกดอกออกผล

(๒) บริจาคอวัยวะในชาตินี้

จะได้รับผลตอบแทนเป็นอวัยวะชนิดเดียวกันในชาติหน้าหรือไม่ ?

ถามต่อว่า “ถ้าได้รับผลตอบแทนเป็นอวัยวะชนิดเดียวกันกับที่บริจาคไว้ในชาตินี้ จะทำให้เป็นคนมีอวัยวะเกินจำนวนหรือไม่ เช่น มี ๓ ขา มี ๓ ไต ?”

คำถามแบบนี้อาจเกิดขึ้นได้ เพราะคนยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนกันอยู่มากเกี่ยวกับประเด็นว่า “ให้ข้าวแล้วจะได้รับข้าวเป็นผลตอบแทน ให้เงินแล้วจะได้รับเงินเป็นผลตอบแทนให้อวัยวะชนิดนี้แล้วจะได้รับอวัยวะชนิดนี้เป็นผลตอบแทน”

ความจริง ความสัมพันธ์ระหว่างกรรมกับผลของกรรมตามหลักพระพุทธศาสนา ไม่ได้เป็นเส้นตรงเสียทีเดียว มีข้อความพอให้เห็นเป็นตัวอย่างได้บ้างในพระพุทธศาสนา เป็นการให้คำตอบได้ระดับหนึ่งว่า “ให้สิ่งไหนหรือทำอะไรในชาตินี้แล้ว จะได้รับอะไรเป็นผลตอบแทนในชาติหน้า” ปรากรูข้อความในจุฬามณีวงศ์สูตร สรุปความได้ว่า

-คนผู้มีนิสัยเอ็นดู ให้ความอนุเคราะห์เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สรรพสัตว์ ตายไปในสวรรค์ หรือถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์จะเป็นคนมีอายุยืน

-คนผู้มีนิสัยโอบอ้อมอารีเว้นจากการเบียดเบียนสัตว์ เว้นจากการทุบตีด้วยฝ่ามือ ด้วยก้อนดิน ด้วยท่อนไม้ หรือด้วยศาสตรา ตายไปเกิดในสวรรค์ หรือถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์จะเป็นคนมีโรคน้อย

-คนผู้มีนิสัยไม่ตรีไม่โกรธ ไม่แค้นเคือง ถูกเขาว่าเล็กน้อยก็ไม่ขัดใจ ไม่โกรธเคือง ไม่พยายามให้อภัยเสมอ ตายไปเกิดในสวรรค์ หรือถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์ จะเป็นคนมีผิวพรรณดี

-คนผู้มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน ชอบเข้าไปหาสมณะหรือพราหมณ์แล้วสอบถามเรียนรู้อะไรเป็นกุศลหรืออกุศล อะไรมีโทษหรือไม่มีโทษ อะไรควรเสพหรือไม่ควรเสพเป็นต้น ตายไปเกิดในสวรรค์ หรือถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์ จะเป็นคนมีปัญญาดี

อีกตัวอย่างหนึ่ง เห็นได้จากพุทธภาษิตในกนิยทสูตรว่า

อนุนโท พลโท โหติ   วตุถโท โหติ วณฺณโท

ยานโท สุขโท โหติ   ทีปโท โหติ จกฺขุโท

โส ๑ สพุพทโท โหติ   โย ททาติ อุปฺสุสยํ

อมตฺนุทโท ๑ โส โหติ   โย ฅมฺมมนุสฺสสตี

ผู้ให้ข้าว ชื่อว่าให้กำลัง ผู้ให้ผ้า ชื่อว่าให้วรรณะ ผู้ให้ยาน ชื่อว่าให้ความสุข

ผู้ให้ประทีป ชื่อว่าให้จักขุ และผู้ให้ที่พักอาศัย ชื่อว่าให้ทุกสิ่งทุกอย่าง

ส่วนผู้ที่ปราศอนธรรม ชื่อว่าให้สิ่งอันเป็นอมตะ

จากกรณีตัวอย่างเหล่านี้ จะเห็นได้ว่า เมื่อเราทั้งหลายให้สิ่งใด ถ้าเป็นการให้สิ่งดีงาม หรือความดีงาม สิ่งที่ได้รับตอบแทนมาจะมี ๓ ลักษณะคือ (๑) ทำให้มีสิ่งที่ดีงามซึ่งยังไม่เคยมีมาก่อน เช่น ไม่เคยมีทรัพย์สมบัติก็มีทรัพย์สมบัติ ไม่เคยมีบริวารพวกพ้องก็มีบริวารพวกพ้อง ไม่เคยมียศก็มียศ (๒) เพิ่มพูนสิ่งดีงามที่มีอยู่แล้วให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เช่น มีทรัพย์สมบัติอยู่แล้วก็มีมากยิ่งขึ้น มีสุขภาพแข็งแรงอยู่แล้วก็แข็งแรงยิ่งขึ้น มีอวัยวะสมบูรณ์อยู่แล้วก็สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ไม่ได้เป็นไปในลักษณะที่ว่า มีอวัยวะสมบูรณ์อยู่แล้วก็ได้รับอวัยวะเพิ่มขึ้นอีกอันหนึ่ง (๓) ป้องกันสิ่งไม่ดีงามไม่ให้เข้ามาในชีวิตและกำจัดปัดเป่าสิ่งที่ไม่ดีงามให้ออกไปจากชีวิต